

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

Alexander Gogel (1765-1821): grondlegger van de Nederlandse staat
Postma, J.K.T.

Citation

Postma, J. K. T. (2017, February 14). *Alexander Gogel (1765-1821): grondlegger van de Nederlandse staat*. Uitgeverij Verloren, Hilversum. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/45861>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/45861>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/45861> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Postma, J.K.T.

Title: Alexander Gogel (1765-1821): grondlegger van de Nederlandse staat

Issue Date: 2017-02-14

Alexander Gogel (1765-1821)

Grondlegger van de Nederlandse staat

Proefschrift

ter verkrijging van
de graad van Doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van Rector Magnificus prof.mr. C.J.J.M. Stolker,
volgens besluit van het College voor Promoties
te verdedigen op dinsdag 14 februari 2017
klokke 16.15 uur

door

JAN KLAAS TJIPKE POSTMA

geboren te Groningen
in 1942

Promotor: Prof.dr. H. te Velde

Promotiecommissie: Prof.dr. J.Th.J. van den Berg
Dr. J. Oddens
Prof.dr. J.S. Pollmann
Prof.dr. N.C.F. van Sas (Universiteit van Amsterdam)
Prof.dr. W.R.E. Velema (Universiteit van Amsterdam)

Inhoud

1	Inleiding	9
	Alexander Gogel als vernieuwer	9
	De waardering van de Bataafs-Franse tijd	12
	De politieke biografie als vergrootglas	16
	Beeldvorming	18
2	De voorbereiding van de Bataafse Omwenteling	22
	Afkomst, jeugd, koopmanschap	22
	Kennismaking met de patriotten	27
	Gogel als activist	31
	Een poging tot omwenteling	35
3	Het roerige begin van de Bataafse Republiek	40
	De omwenteling in Amsterdam	40
	Chaotische politieke verhoudingen	46
	De strijd in Amsterdam om de Nationale Vergadering	55
4	Een fase van politieke heroriëntatie	60
	Nationale invalshoek	60
	De politieke strijd in en buiten de Nationale Vergadering	63
	Oprichting van <i>De Democraten</i>	67
	Het programma van de redactie van <i>De Democraten</i>	71
	Toespitsing van de politieke tegenstellingen	77
	Politieke impasse en doorbraak	81
5	Het tumultueuze voorjaar van 1798	90
	Gogels aantreden als agent	90
	De Staatsregeling	98
	Aan de slag	101
	Politiek klimaat	105
	De ontknoping	111

6	Een nieuwe start	116
	Een nieuwe politieke omgeving	116
	Gogel en de internationale handelspositie	123
	Een nieuw begin als agent van Financiën	127
	Een politieke terugslag	138
7	Gogels worsteling met politieke stagnatie	142
	Grote onzekerheid	142
	Gogels werk als agent	149
	Bemoeienissen met de Nationale Konst-Gallerij	156
	Discussie over de constitutie	164
	De staatsgreep van 1801 en Gogels ontslag	169
8	Terug in de ‘wereldstad’	172
	Persoonlijke omstandigheden	172
	In afwachting van een nieuwe kans	178
	Hand- en spandiensten	183
	Verkenning van een nieuw politiek bestel	192
	Eerste consultaties van Schimmelpenninck	195
	Afronding van de onderhandelingen	198
9	Minister onder raadpensionaris Schimmelpenninck	207
	De macht van de raadpensionaris	207
	Gogel opnieuw aan het hoofd van Financiën	212
	Schimmelpennincks bewind onder vuur	223
	De onderhandelingen in Parijs	227
	De nieuwe koning	234
10	Dienaar of bewindsman	239
	De komst van de monarchie	239
	Gogels activiteiten als minister: consolidatie	250
	Het Continentale Stelsel	262
	Ontslag	267
11	Gogel tijdens de Inlijving	275
	Adviseur van de keizer	275
	Vorbereiding van het organieke decreet	279
	Gogel als intendant	287
	Een grimmiger politieke situatie	296
12	Gogel tijdens en na de Oranje-omwenteling	304
	De Oranje-omwenteling	304
	Overdracht van Gogels functies	309

Vertrek van Gogel uit Amsterdam	318
Gogel in Frankrijk	323
13 <i>Elder statesman</i> in de restauratiemonarchie	329
Terug in Nederland	329
Het aanbod van december 1814	335
Buiten het gewoel	339
Adviseur van de koning	345
Ziekte en overlijden	355
Epiloog	360
Grondlegger van de Nederlandse staat	360
Koopman-politicus	366
English summary	371
Nawoord	375
Bronnen en literatuur	377
Gebruikte afkortingen	377
Archivalia	377
Literatuur	378
Verantwoording van het beeldmateriaal	396
Personenregister	397
Over de auteur	402

